

בית משפט לתביעות קטנות בתל אביב - יפו

22 באוגוסט 2024

ת"ק 24-04-56027 מרשק נ' גלברמן ואח'

לפני: כבוד הרשמת הבכירה הלנה בורוכוביץ' ליטוין

התובע: איליה מרשק

נגד

הנתבעים: 1. דרור גלברמן
2. שידורי קשת בע"מ 511786352

פסק דין

רקע

1. זוהי תובענה שעניינה טענה לעוולה של לשון הרע, כמשמעותה בחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965. התובע, מר איליה מרשק, הוא עיתונאי וצלם ותיק ועצמאי. חלק מעיסוקיו הוא צילום ותיעוד של אירועים חברתיים תוצרי משולבים בכתבות באתרי החדשות ובערוצי הטלוויזיה השונים. לבד מאלה הוא ייסד ועורך אתר אינטרנטי בשם עיתונות אזרחית וכן ערוץ יוטיוב הזוכים לעשרות אלפי עוקבים. נתבע 1, מר דרור גלברמן, גם הוא עיתונאי ותיק, מנחה טלוויזיה, מוזיקאי ויוצר תוכן.

2. עניינה של התביעה נוגע לתוכנית שיצר והנחה גלברמן – "קרב על המוח" ("התוכנית") והרכבה מסדרה של פרקים. את פרקי התוכנית הפיקה ושידרה נתבעת 2. התוכנית עסקה בהשפעתן של הרשתות החברתיות, הפרסומות, היישומונים ותכני מדיה שונים על מוחם של הצרכנים והצופים. בפרקי התוכנית שולבו קטעי מונולוג של גלברמן; ראיונות עם מומחים שונים מתחומי התקשורת, הפסיכולוגיה, מדעי המחשב, הדיגיטל ועוד; וכן קטעים רבים מן העיתונות המשודרת, אתרי חדשות, קטעי וידאו ועוד. אחד מפרקיה של התוכנית ושמו "הקרב על המוח – תעשיית השקר", עסק בהדגשת פְּזָב (Fake news), בצריכתם של תכני תקשורת ושל מידע שלא מתוך העיתונות הממוסדת. בין המומחים אשר רואיינו בפרק זה הייתה ד"ר לירז מרגלית, חוקרת התנהגות בעידן הדיגיטל ומרצה בתחום. התובענה נסבה על קטע ובו נשמעה ד"ר מרגלית מתארת ניסוי שביצעה עם עמיתיה:

"כשאני עשיתי מחקר, [בשיתוף קולגות מארצות הברית], ראינו דבר מדהים: יש מידע שאני מתייגת אותו כשקרי. אני אומרת לך: [תקשיב, המידע הזה שקרי!]. ואני חוזרת אליו במשך שישה ימים,

בית משפט לתביעות קטנות בתל אביב - יפו

22 באוגוסט 2024

ת"ק 56027-04-24 מרשק נ' גלברמן ואח'

יום אחרי יום אחרי יום. כל יום אנשים נטו יותר ויותר להאמין לו
וביום השישי אנשים כבר האמינו שמדובר במידע אמיתי" (מתוך
הפרק).

מייד בתום דבריה אלה הוצג קטע קצר בן כ-6 שניות שנלקח מתוך מונולוג וידאו שהעלה התובע
לערוץ היוטיוב שלו. בקטע הקצר מתוך המונולוג ואשר שולב בתוכנית נשמע התובע אומר את
הדברים הבאים:

"בתקופה האחרונה אנחנו נמצאים בדיקטטורה, בכסתי' של
איזושהי מגיפה מומצאת" (שם).

אביא להלן את שתי תמונות מתוך קטע הוידאו ששולב בתוכנית בליווי הכתוביות:

לאחר קטע הוידאו האמור נשמע הסבר נוסף מפיה של ד"ר מרגלית: "חזרה על מידע מספיק פעמים
גורמת לנו להאמין בנכונותו ואם משהו מוכר לי אז הוא מרגיש לי נכון" (שם).

בית משפט לתביעות קטנות בתל אביב - יפו

22 באוגוסט 2024

ת"ק 24-04-56027 מרשק נ' גלברמן ואח'

טענות הצדדים

3. לטענתו של התובע שילובו של הקטע האמור בסמוך ומייד לאחר דבריה של ד"ר מרגלית ייגה אותו, הלכה למעשה, בעיניו של הצופה הסביר כמפיץ שקרים וחדשות כזב ולא הבעתה של דעתו האישית בלבד. לשיטתו שילובו של קטע הוידאו האמור, באופן המתואר הוא לשון הרע כמשמעותו בחוק איסור לשון הרע. התובע הסביר שהקטע הקצר אשר שולב בתוכנית נגזר מתוך סרטון אותו הוא העלה לערוץ היוטיוב שלו ובו, כך נטען, הוא הביע את דעתו ועמדתו האישית בלבד על התנהלותה של הממשלה בעת מגיפת הקורונה. את קטע הוידאו, הטעים התובע, הוא העלה שלא כמומחה או כבר סמכא, אלא לשם הבעת עמדתו האישית בלבד. לגרסתו, הנתבעים כלל לא טרחו לפנות אליו על מנת לקבל את תגובתו ונמנעה ממנו זכות התגובה על תוכנם של הדברים והגנה על שמו הטוב. פניותיו להסיר את הסרטון לאלתר ולהפסיק את השימוש בו – העלו חרס. בתובענה זו הוא עותר לשפוטו בגין האמור במסלול של ללא הוכחתו של נזק ובסך של 37 אלף ש"ח.

4. הנתבעים דחו את טענותיו אלו. הם הסבירו שדבריו של התובע, אשר הוצגו בפרק זמן של כ-6 שניות מתוך תוכנית בת כ-44 דקות, הוצגו כהווייתם ושילובם בתוכנית הייתה אפוא הבעתה של דעה עיתונאית לגיטימית על תוכנם. לגרסת הנתבעים, דעותיו של התובע היו "הדהוד של תיאוריות קונספירציה" בנוגע למגפת הקורונה. הנתבעים הוסיפו כי לאור עיסוקו של התובע, דבריו עשויים להתפרש כדיווח עיתונאי ולא כהבעתה של דעה בלבד.

לשיטתם של הנתבעים, שילובו של הקטע חוסה תחת שתי הגנות המעוגנות בחוק: ההגנה הקבועה בסעיף 14, אמת הפרסום; וכן ההגנה הקבועה בסעיף 15(4) הבעתה של דעה על אודות דעותיו של התובע. כמו כן הוסף שלנתבעים לא הייתה כל חובה לבקש את תגובתו של התובע, בין היתר מכיוון שהלה לא טען כי הדברים לא נאמרו מפיו או שהוצאו מהקשרם. הנתבעים דחו גם את שיעורו של הסעד הנטען שהיה לשיטתן מופרז וללא כל הסבר על אודות אופן חישובו.

ד"ן

5. חוק איסור לשון הרע מעמיד לפניו של בעל דין ארבע משוכות ואותן יש לעבור על מנת שתביעתו תתקבל: ראשונה היא השאלה כלום מדובר בלשון הרע כמשמעותה בסעיף הראשון לחוק; לאחר מכן נדרש לקבוע אם היה פרסום; ככל שימצא שאכן מדובר בלשון הרע נבחנות טענות ההגנה כפי שהן מעוגנות בחוק; בהנחה שלא עמדה לפרסום איזו מההגנות הקבועות בחוק נבחן הסעד הראוי שיש להעניק לנפגע.

שילוב הוידאו של התובע בתוכנית – לשון הרע

6. סעיף 1 לחוק קובע כי לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול:

בית משפט לתביעות קטנות בתל אביב - יפו

22 באוגוסט 2024

ת"ק 56027-04-24 מרשק נ' גלברמן ואח'

- "(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם ;
- (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו ;
- (3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו"

על מנת לבחון כלום שילוב קטע הוידאו של התובע בתוך הסדרה הוא לשון הרע בעיניו של צופה סביר, נדרש לבחון אותו לא רק ככזה העומד בפני עצמו, אלא: "יש לבחון הביטוי השנוי במחלוקת הן לגופו, בפני עצמו, והן כחלק מהקונטקסט הכללי, על רקע יתר הדברים שנאמרו מפי המפרסם, שכן בחינת התמונה במלואה כפי שנתגלתה בפני הצופה או המאזין חיונית והכרחית" (ע"א 10281/03 קורן נ' ארגוב, בפסקה 15 לפסק דינה של כבוד השופטת עדנה ארבל (פורסם באתר הרשות השופטת 12.13.2006)). כן נדרש לתן את הדעת ל"רושם הכללי שיוצר מירקם הכתבה בעיני [הצופה] הסביר" (ע"א 3199/93 קראוס נ' ידיעות אחרונות בע"מ, פ"ד מט(2), 843, 857 (1995)).

7. בענייננו, לאחר שצפיתי הן בוידאו המלא באתר עיתונות אזרחית והן בפרק התוכנית "הקרב על המוח – תעשיית השקר" באתי לכלל מסקנה שהשילוב האמור אכן קולע להגדרתה של לשון הרע כמשמעותה בחוק. הצופה הסביר אשר שומע את דבריה של ד"ר מרגלית על אודות אופן יצירתן של חדשות כזב והרואה את קטע הוידאו הבא בעקבותיהם, בשילוב דבריה הבאים בעקבותיו, עלול להגיע לכלל מסקנה שהתובע מפיץ חדשות כזב או למצער כי מיוחס לו מעשה כאמור. רושם כזה, אך מובן עלול להשפיל את התובע, לבזותו ואף לפגוע במשלח ידו והוא כזכור – יצירתו של תוכן חדשותי.

אטעים כי העובדה ששודר קטע קצר בן שש שניות בלבד אינה מעלה ואינה מורידה מן המסקנה שהשילוב שלו, בהקשר המלא של הדברים הוא לשון הרע כלפני התובע.

לנתבעים עומדת ההגנה הקבועה בסעיף 15(4) לחוק

8. המסקנה ולפיה שילוב דבריו של התובע בכתבה הוא לשון הרע אין בה דיי ונדרש לבחון כלום עומדת לנתבעים אחת או יותר מההגנות הקבועות בחוק. אפתח במסקנתי והיא שבענייננו עומדת לנתבעים ההגנה הקבועה בסעיף 15(4) לחוק:

בית משפט לתביעות קטנות בתל אביב - יפו

22 באוגוסט 2024

ת"ק 24-04-56027 מרשק נ' גלברמן ואח'

"15. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

[...]

(4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות"

9. חוק איסור לשון הרע "על ההסדר המורכב המעוגן בו - מהווה איזון בין הזכות לשם טוב (והזכות לפרטיות) לבין הזכות לחופש ביטוי, שתי זכויות יסוד הנגזרות מכבוד האדם וכן בין הזכות לשם טוב (והזכות לפרטיות) לבין זכויות וחירויות נוספות כגון זכות הציבור לדעת, חופש העיתונות וחופש היצירה בין אם אלה זכויות בעלות מעמד עצמאי ובין אם הן מהוות חלק מאגד של זכויות" (ע"א 8345/08 בן נתן נ' בכרי, פ"ד סה(1) 567 בפסקה 19 לפסק דינו של כבוד השופט יורם דנציגר (2011) הסוגריים העגולים – במקור).

חרות הביטוי ובה דיבר רבות התובע בדיון שהתקיים, היא כדבריו של כבוד השופט אליעזר ריבלין: "אם החרויות. היא גם השברירה שבהן. היא הראשונה להיפגע אך הפגיעה לעולם אינה מסתיימת בה. עמה יחד נופלות החרויות כולן. נפילתה מסמלת את קץ קיומו של כבוד האדם. חרות האדם – כבודו. כבודו של אדם – חרותו" (רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר, בפסקה העשירית לפסק דינו (פורסם באתר הרשות השופטת 12.11.2066)). חרות הביטוי כוללת בתוכה גם את "חופש להציג עובדות ולפרש עובדות, גם אם הן שנויות במחלוקת, ואף אם רבים בטוחים שההצגה מוטעית והפרשנות מסולפת" (בג"ץ 316/03 בכרי נ' המועצה לביקורת סרטים פ"ד נח(1) 261, 249 (2004)).

10. אין חולק כי התובע ונתבע 1 מחזיקים בדעות מקוטבות בכל הנוגע לטיפולן של רשויות השלטון במגיפת הקורונה. לעמדתו של התובע, אפילו אם זו, כטענת הנתבעים, אינה מתיישבת עם הקונצנזוס הציבורי יש בהחלט מקום ב"שוק הדעות". עמדתו, גם אם היא כוללת ביקורת ואף ביקורת נוקבת – מוגנת בחופש הביטוי והשמעתה חשובה לשם שמירה על ציביונה הפלורליסטי של החברה. ברם גם לנתבעים עומדת הזכות להשמיע את דעתם ואת ביקורתם על אודותיה של עמדה זו.

"עיקר פועלו של סעיף 15(4) [לחוק]" נקבע "הוא בהרחבת ההגנה על פירסומים המסווגים כדעה. כיוון שביסוד ההבחנה בין עובדה לדעה מצויה ההנחה 'שהקורא נוהג לרוב להסתמך על

בית משפט לתביעות קטנות בתל אביב - יפו

22 באוגוסט 2024

ת"ק 24-04-56027 מרשק נ' גלברמן ואח'

העובדות ככונות, ואילו בהתייחסותו לדעות, המתיימרות להיות דעותיו של המפרסם ותו לא, גישתו מן הסתם ספקנית יותר, וישתדל הוא ליצור לעצמו דעה עצמית משלו אודות העובדות האמורות, הרי שגם מסקנה עובדתית תסווג כדעה, והליך הסקתה עומד אף הוא לביקורת הקורא" (עניין קראוס 857 המבואה מתוך: ע"א 334/89 מ'כאלי נ' אלמוג, מו(5) 567, 555 (1992)). היינו, חוק איסור לשון הרע מעניק הגנה לפרסומים שעולים לכדי לשון הרע אם אלו הושמעו במסגרת הבעתה של דעה על עניין ציבורי. על עניין זה עמדה באחת הפרשות כבוד השופטת אילה פרוקצ'יה:

"הגנת תום הלב הנוגעת להבעת דעה על נפגע בתפקיד ציבורי או בקשר לענין ציבורי, מבטאת צורך באיזון מיוחד בין חופש ביטוי להגנה על שמו של אדם במסגרת השיח הציבורי. היקף ההגנה הניתן לאמירה הפוגענית, הנאמרת בגדרו של השיח הציבורי, רחב יותר מזה הניתן לפגיעה המצטמצמת לתחום עולמם של פרטים ביחסיהם ההדדיים. חזקת תום הלב בפרסום לשון הרע במסגרת השיח הציבורי נגזרת מהיחסיות המיוחדת של הערכים הנוגדים, שמעורב בהם יסוד דומיננטי של שיח חברתי. ביישמו את הגנת תום הלב בהקשר זה, יביא בית המשפט בחשבון את מכלול השיקולים הצריכים לענין, ובין היתר, עד כמה הפרסום ברבים, תוך פגיעה בשמו הטוב של הנפגע, היה נחוץ להשגת תועלת ציבורית, והאם התועלת שבפרסום גוברת על הנזק הצפוי לשמו הטוב של הנפגע" (ע"א 89/04 ד"ר נודלמן נ' שרנסקי, בפסקה 29 לפסק דינה (פורסם באתר הרשות השופטת, 4.8.2008)).

11. לאחר שצפיתי בתוכנית תעשיית השקררים באתי לכלל מסקנה שיש לסווגה כחלק מז'אנר הדוקומנטרי (עניין בן נתן האמור בפסקה 64 לפסק דינו של כבוד השופט דנציגר). לאורך התוכנית נשמעת קריינותו של נתבע 1, הסבריו וכן דעתו וביקורתו על פעולותיהם של רשתות חברתיות, גופי תקשורת, יישומונים ואנשים פרטיים המחזיקים בדעות שונות מן הקונצנזוס הציבורי. עריכתו של התוכן המופיע בתוכנית, לרבות שילובם של קטעי הוידאו וקטעי העיתונות בין המונולוגים והראיונות נועדו לסייע להעביר את המסרים וביניהם דעותיו וביקורתו של נתבע 1. כבוד המשנה לנשיאה השופט ריבלין עמד על יצירות מן הז'אנר האמור:

"גם יצירה דוקומנטרית – יצירה היא, והיוצר נדרש להשתמש באמצעים אמנותיים ככלי אטרקטיבי להעברת המסר שבפיו בצורה נעימה יותר לעין או להצגתה באופן שימשוך את העין. בחירת התכנים שיהיו כלולים בפרסום, האופן בו יוצגו, השילוב בין קטעי קול לבין

בית משפט לתביעות קטנות בתל אביב - יפו

22 באוגוסט 2024

ת"ק 24-04-56027 מרשק נ' גלברמן ואח'

קטעי תמונה, והשימוש בצילומי אילוסטרציה – כל אלה יש בהם כדי לשקף את פרשנותו של העורך ל'מציאות'. עבודת העריכה הינה תכופות חלק בלתי נפרד מן העיסוק העיתונאי וכל עוד נופלת היא בגדרה של עריכה מקצועית סבירה, ואין בה עיוות מודע ומהותי של המציאות – אין זה תפקידו של בית המשפט להציע דרכים אלטרנטיביות למלאכת העריכה" (ע"א 751/10 פלוני נ' ד"ר ד"ר דיין-אורבך בפסקה 96 לפסק דינו (פורסם באתר הרשות השופטת 8.2.2012)).

מסקנתי היא אפוא ששילובו של קטע הוידאו, בסמוך לדבריה של ד"ר מרגלית, הוא אמצעי עריכתי ואומנותי של העיתונאי. הוא נועד לשם נקיטתה של עמדה ושל מתיחת ביקורת על עמדתו של התובע.

12. אופן הטיפול של רשויות השלטון בנגיף הקורונה, אפילו אם כזה לא עמד במוקד התוכנית, היה בזמנים הרלוונטיים במחלוקת ציבורית. במסגרת התוכנית שעסקה אמנם בחדשות כזב ניתן להבחין בעמדתו של נתבע 1 גם בעניינה של מחלוקת זו. לשיטתי, העמדה אותה הביע הנתבע בעצם שילוב קטע הוידאו של התובע לא חרגה במאום מנקיטתה של ביקורת לגיטימית על אודות דעתו של האחרון. נתבע 1 עשה זאת בתפקידו העיתונאי וחרף המסקנה שדובר בלשון הרע, קביעתי היא שהביקורת קולעת להגנה הקבועה בסעיף 15(4) לחוק. משנה תוקף יש לתן גם לעיסוקו של התובע והוא יצירתו של תוכן חדשותי. אפילו שהקטע שהעלה התובע היה דעתו האישית בלבד, נהיר שיכול ויהיה מי שיטעה לחשוב שזהו דיווח חדשותי. הדבר הזה מחזק את המסקנה כי הביקורת אודות העמדה בתוכנית חוסה תחת ההגנה הקבועה בסעיף 15(4) לחוק.

אין תחולה להגנת אמת הפרסום

13. למעלה מן הצורך אטעים כי לא נמצא לי מקום לקבל את הטענה להגנת אמת הפרסום כפי שזו מעוגנת בסעיף 14 לחוק:

"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש"

14. השאלה בענייננו אינה נוגעת לעצם תוכנם של דברי התובע ולכך שהם נאמרו על ידו, אלא כלום היו אלה חדשות כזב או הפצה של מידע שקרי. הנתבעים לא הוכיחו זאת ולו בראשיתה של

בית משפט לתביעות קטנות בתל אביב - יפו

22 באוגוסט 2024

ת"ק 56027-04-24 מרשק נ' גלברמן ואח'

ראייה. ממילא איני סבורה שבית המשפט יכול ודרוש לעסוק בשאלה זו, כלומר לברר לגופם של דברים האם המשפטים אשר שולבו בתוכנית: "בתקופה האחרונה אנחנו נמצאים בדיקטטורה, בכסת"ח של איזושהי מגיפה מומצאת" הם הפצה של חדשות כזב. בנוסף, מקובלת עליי טענתו של התובע ולפיה דבריו היו הבעתה של דעתו האישית ולא דיווח עיתונאי. טענה להגנה זו – נדחית.

לבד מהאמור התובע לא הסביר מדוע יש להטיל אחריות גם על נתבעת 2 והיא הגוף שהפיק את התוכנית. ברם משקבעתי שהפרסום חוסה תחת ההגנה הקבועה בסעיף 15(4) לחוק איני מוצאת מקום להעמיק בסוגיה זו.

התוצאה

15. נוכח המסקנה ולפיה לנתבעים עומדת ההגנה הקבועה בסעיף 15(4) לחוק איסור לשון הרע, התובענה נדחית.

לפנים משורת הדין איני עושה צו להוצאות וכל צד יישא בהוצאותיו.

תשומת לבם של הצדדים להוראותה של תקנה 16 לתקנות השיפוט בתביעות קטנות (סדרי דין), תשל"ז-1976, לעניין הכוח להגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט המחוזי, בתוך 15 ימים ממועד קבלתו של פסק הדין (פגרת בתי המשפט איננה במניין).

המזכירות תמציא את פסק הדין לידי הצדדים בדואר רשום ותסגור את התיק.

ניתן היום, י"ח אב תשפ"ד, 22 אוגוסט 2024, שלא במעמד-הצדדים.

הלנה בורוכוביץ' ליטוין, רשמת בכירה

